

Wildstand-inventarisatie 1981 - 1982

F.J. Leeuwenberg

1. Jachtveld-enquête

Wat betreft de omvang en de inhoud van de jachtveld-enquête is gedurende 1982 weinig verandering gekomen. Het aantal deelnemende *velden* is iets gestegen ten opzichte van het najaar 1981 (1750). Dit voorjaar hadden 50% in eerste instantie en nog 19% na herinnering hun enquête teruggestuurd. Totaal 1100 van de 1700 deelnemers hebben hun enquête ingestuurd. In 1981 stuurden er in eerste instantie 30% en in tweede instantie nog eens 32% van alle deelnemers hun enquête in. Om op verantwoorde wijze deze waardevolle gegevens te hanteren is een lange tijd nodig. Ter verkrijging van de juiste en objectieve gegevens zal daarom nog gedurende lange tijd afschot-gegevens moeten worden verzameld.

2. Begeleidingscommissie

Het verzamelen en bestuderen van de verstrekte jachtgegevens is niet bepaald een eenvoudige taak. Het verloop (trend) van de wildstand moet tegen de achtergrond van allerlei invloedsfactoren bijvoorbeeld klimaat,

Ree, bok, Hollandse Hout, Oostelijk Flevoland, maart 1981.
Foto: G. Jansen.

bodem, landbouw en dergelijke) en leefgebiedsveranderingen bestudeerd worden. Ter begeleiding van het onderzoek 'wildstand-inventarisatie' is een speciale begeleidingscommissie in het leven geroepen.

Hierin zijn landbouw, natuurbescherming, jacht en onderzoek met deskundigen vertegenwoordigd. De commissie zal toezien op het gebruik van de gegevens door derden. Deze begeleidingscommissie is op 29 oktober 1982 voor het eerst bijeen geweest.

3. Reewild-onderzoek

Tot op heden is er weinig onderzoek verricht aan situaties waarbij een algemeen bejaagbare diersoort in een bepaalde regio *niet* bejaagd wordt. Theoriën en vóóroordelen zijn er ten overvloede, maar feitelijk onderzoek is echter nog sporadisch verricht.

Een goede gelegenheid om zo'n onderzoek

uit te voeren bestaat nauwelijks. Vaak is er een sterke invloed door bejaging in de nabijge omgeving.

In Kalø, Denemarken (Ree), Weerribben (Ree), duingebieden (Vos) zijn dit soort studies gaande (geweest). Beide onderzoeksgebieden in Kalø en de Weerribben grenzen echter aan bejaagde terreinen voor reewild. In Eernewoude (Friesland) ligt ook een onbejaagd reewildgebied. Het habitat (leefgebied) is vergelijkbaar met de Weerribben (Noordwest-Overijssel). Het bijzondere van Eernewoude is, dat direct grenzend aan dit reewildgebied geen jacht op het reewild wordt uitgeoefend. Bovendien is de omgeving niet permanent geschikt voor het reewild.

De Directie Faunabeheer is op verzoek van It Fryske Gea (Friesche Landschap) begonnen met jaarlijkse tellingen. Daarnaast worden jaarlijks ook alle valwildvondsten verzameld en op leeftijd bepaald (Tj. de Jong en S. Siebenga). Voorts proberen wij door sectie op gaaf gevonden Reeën (J.L. van Haaften, S. Broekhuizen, ondergetekende) inzicht te krijgen in de parasieten die in of op deze Reeën gevonden worden. Voor het zelfde doel worden ook keutelmonsters verzameld en geanalyseerd. Om een sluitend beeld van de regulatie te krijgen is sinds kort begonnen met de eventuele migratie (trek) van deze Reeën te bestuderen. Daarom worden de Reeën gevangen, gemerkt en weer losgelaten. Op die manier wordt getracht door middel van terugmeldingen inzicht te krijgen in het trekgedrag van deze Reeën en onder welke omstandigheden de migratie toeneemt.

4. Otteronderzoek

Het beleid van de Directie Faunabeheer is niet alleen gericht op bejaagbare wildsoorten, maar is vanwege de brede basis en de beschermende werking van de Jachtwet óók gericht op soorten, waarop al geruime tijd de jacht niet meer wordt uitgeoefend, bijvoor-

beeld Das, Boom- en Steenmarter, Korhoen en Otter. Aangezien er in deze tijd prioriteiten gesteld moeten worden zijn drie van deze soorten uitgezocht om daaraan bijzondere aandacht te kunnen geven: Das (Jachtfonds, RIN), Korhoen (Jachtfonds, RIN) en de Otter (Directie Faunabeheer).

Het huidige verspreidingsareaal van de Otter is slechts in grove lijnen bekend, laat staan dat er voldoende bekend is over zijn voedselpatroon, terreinkeuze en voortplanting. Daarom zijn wij begonnen, met ondersteuning van de heren Vink en Veen, welke al enige tijd ervaring hebben met het naspeuren van waterkanten en dergelijke. Op de aanwezigheid van de Otter. De heer Veen heeft tussen 1973-1976 een intensieve studie gedaan aan de Otter in Noord-Holland en heeft destijds een methode gevonden om de globale dichtheid van Otters te bepalen. De Directie Faunabeheer krijgt de basismeldingen via de muskusrattenvangers, jachtopzichters en jachtveldenquête.

5. Jachtopzichters-enquête

Tot op heden zijn drie aparte enquêtes rondgestuurd naar alle jachtopzichters. In deze enquête werd onder andere gevraagd naar de stand- en broedsucces bij het Patrijs, de Havik, de kleine roofdieren, de kraaiachtigen en de Houtsnip. Door tijdgebrek is echter noodzaak om deze enquête voor minimaal een jaar te bevriezen. In die tussentijd zullen alle jachtopzichters, die hebben meegewerkt, wel op de hoogte worden gehouden van de gang van zaken.

6. Aanvullingen 'Faunabeheer in de praktijk'

Het boekje 'Faunabeheer' zal voortaan verzorgd worden door de afdeling Voorlichting. Het ligt in de bedoeling om in 1983 een nieuwe editie te laten verschijnen. Daarop voortuitlopend kan ik u op deze wijze enige aanvullingen op dit groene boekje doorgeven.

<i>Edelhert</i> (pag. 10 + 11)	Afschot	Hert	Hinde	Smalدير	Kalf	Onb.	Totaal
	1979/80	73	68	30	92	28	291
	1980/81	92	91	35	121	23	362
	1981/82	88	75	33	129	7	332
<i>Ree</i> (pag. 17)	Afschot	Bok	Geit	Kalf	Totaal		
	1979/80	2734	2152	1874	6760		
	1980/81	2544	2022	1947	6513		
	1981/82	2866	2172	2143	7181		

<i>Wild Zwijn</i> (pag. 20)	Afschot	K	%	Z	%	O	%	B	%	W.Z. Totaal
	1979/80	17	3	22	5	98	20	347	72	64 548
	1980/81	28	3	75	7	228	22	701	68	38 1071
	1981/82	29	3	66	7	168	18	656	72	97 1016

% wordt berekend t.o.v. het totaal min de W.Z. vergunningen.

<i>Vos</i> (pag. 29)	Uitgekeerde			
	premies	Jong	Oud	Totaal
	1980	941	477	1418
	1981	834	496	1330

<i>Korhoen</i> (pag. 34)	Aantal	Hanen
	1979	175
	1980	176
	1981	129

<i>Beverrat</i> (pag. 48)	Vangsten	Limburg	Nrd-Brabant	Gelderland	Totaal
	1980	45	6	—	51
	1981	190	1	2	193

<i>Jachtakehouders</i> (pag. 58)	1979/80	35.552
	1980/81	35.942
	1981/82	35.323

Aantal jachtakehouders

Land	per 1000	inw.	per km ²	inw. p/km ²
Polen (1975)	1,61	0,19	—	
Nederland (1980)	2,48	1,03	346	
België (1979)	2,84	0,92	323	
W.-Duitsland (1980)	4,22	1,05	248	
Zwitserland (1979)	5,40	0,85	154	
Luxemburg (1979)	7,22	1,00	140	
Joegoslavië (1976)	9,33	0,82	87	
Tsj.-Slowakije (1978)	10,45	1,25	—	
Engeland (1979)	16,12	3,69	229	
Ierland (1979)	19,48	0,95	47	
Portugal (1980)	22,21	2,39	108	
Spanje (1979)	27,89	2,09	74	
Italië (1979)	27,97	5,31	189	
Hongarije (1981)	28,01	3,22	—	
Griekenland (1980)	28,22	2,08	73	
Denemarken (1980)	32,23	3,83	119	
Zweden (1980)	34,08	0,63	18	
Noorwegen (1980)	34,39	0,43	13	
Frankrijk (1981)	35,88	3,54	98	
Finland (1980)	55,83	0,80	14	

7. Internationale Werkgroep

Vorig jaar heeft men bij het toesturen van de jachtveld-enquête onder andere een verslag gekregen van de eerste bijeenkomst van de Werkgroep voor Jachtstatistieken in Spanje. Zie 'Huid en Haar' 1 (1) : 17-21. Deze werkgroep, die bestaat uit specialisten uit 12 verschillende landen, heeft tot doel om in de nabije toekomst te komen tot vergelijkbare afschotcijfers over geheel Europa en aangrenzende landen.

De tweede bijeenkomst van deze werkgroep voor Jachtstatistieken heeft onlangs plaatsgevonden in Kasteel Doorwerth, Jachtmuseum op 6 en 7 oktober 1982. Onder voorzitterschap van prof. Teppo Lampio (Finland) werd de tweede vergadering van deze werkgroep gehouden, waarbij dit keer tien landen vertegenwoordigd waren: Italië (1), Frankrijk (2), Hongarije (1), België (1), West-Duitsland (1), Groot-Brittannië (2), Denemarken (1), Zweden (3), Finland (2) en Nederland (2). In de openingstoespraak van prof. dr. M.F. Mörzer Bruyns werd aan de hand van diverse voorbeelden duidelijk gemaakt, hoe essentieel afschotgegevens kunnen zijn om een objectief beeld te krijgen van het verloop van de wildsoorten.

In sommige gevallen bleek ook uit de afschotcijfers dat niet de jacht maar andere factoren de oorzaak zijn van achteruitgang. Ongenuanceerd gebruik van dit soort gegevens is verwerpelijk. Het is daarom ook juist dat een gespecialiseerde groep zich hiermee bezighoudt en probeert op neutrale wijze de bruikbaarheid en betrouwbaarheid van deze cijfers te bepalen.

Tijdens de tweede bijeenkomst zijn drie studie-opdrachten gerapporteerd en besproken:

1. Philippe Landry (Frankrijk)

Studie naar de verschillende methoden,

die in de verschillende Europese landen werden gebruikt.

2. *Aslak Ermala* (Finland)

Studie naar de mogelijkheden om per land de economische waarde van de jacht- en wildbeheer te bepalen.

3. *Tommy Asferg* (Denemarken)

Studie naar de grootte van de steekproef, welke nodig is om betrouwbare afschotcijfers voor het gehele land te verkrijgen.

De genoemde studies behandelen nogal ingewikkelde onderwerpen en hebben niet alleen betrekking op één land, maar op geheel Europa en aangrenzende landen. Om die redenen waren de nu besproken rapporten nog onvolledig en de werkgroep verwacht dat definitieve resultaten nog verscheidene jaren zullen uitblijven.

Aan de hand van een voorbeeld zal ik proberen u uit te leggen waarom betrouwbare afschotcijfers zo noodzakelijk zijn.

De gans:

In totaal Europa wordt de totale ganzenpopulatie op circa 1.300.000 ganzen geschat.

Van de in Nederland bejaagde soorten (Grauwe Gans, Riet- en Kolgans) komen er jaarlijks zo'n 300.000 foerageren in ons land. Belangrijk om te weten is of de jacht op de gans in geheel Europa een al dan niet negatieve invloed heeft op de broedstand. Dat is dan onder andere ook de reden om de gegevens hierover van alle landen te bundelen en te bestuderen. Voor alle landen afzonderlijk zijn daarvoor de afschotaantallen per ganzensoort gewenst.

Aangezien verscheidene Europese landen nog géén jachtgegevens verzamelen is het noodzakelijk dat die landen bewogen worden alsnog hiertoe over te gaan. De Werkgroep voor Jachtstatistiek kan hierin een stimulerende en adviserende functie hebben.

8. Meldingen Boom- en Steenmarter, Otter en Wasbeer

Op Boom- en Steenmarter en Otter is de jacht niet geopend. Deze vorm van bescherming alléén is echter onvoldoende om het voortbestaan van deze drie soorten te garanderen. Onze kennis omtrent de huidige situ-

atie, hun leefgebied en bedreigingen is beperkt. Daarom doen wij een dringend beroep op u om waarnemingen, vermoedelijk voorkomen óf eventuele verkeersslachtoffers zo nauwkeurig mogelijk aan ons door te geven.

Ook omtrent het voorkomen van de Wasbeer (*niet beschermd*) zijn de gegevens (thans) nog onvolledig. Juist omdat wij hier te maken hebben met een uitheemse diersoort (oorsprong uit Noord-Amerika) is het zaak tijdig geïnformeerd te zijn over de plaats waar hij waargenomen is. In West-Duitsland worden jaarlijks al ruim 3.000 Wasberen gevangen.

In een enquête-formulier is daarom ook ruimte gemaakt voor eventuele informatie over deze vier diersoorten, waarop onze bijzondere belangstelling momenteel gericht is.

9. Enkele wetenswaardigheden

— In de meeste landen van Europa is het *Korhoen* de laatste tijd sterk in aantal achteruit gegaan. Desondanks zijn er toch nog gebieden in Noord-, Midden- en Zuid-Europa waar het niet zo slecht gaat óf zich zelfs uitbreidt. Jaarlijks worden daar nog grote aantallen geschoten zonder dat de stand hierdoor nadelig beïnvloed wordt:

Noorwegen ± 17.000, Zweden 32.500, Finland 380.000, Zwitserland 2.100, Oostenrijk 1.800, Joegoslavië 2.350 stuks.

— De *Steenmarter* is in diverse landen van Europa beschermd omdat de soort in aantal is teruggedaan en ook het leefgebied afneemt. Doch ook hier blijkt bescherming niet overal noodzakelijk. Zo worden er bijvoorbeeld per seizoen in West-Duitsland nog circa 32.500 en in Denemarken nog 4.500 Steenmarters gevangen. In Denemarken veroorzaakt de Steenmarter zelfs aanzienlijke schade in nieuwbouwwijken. In de isolatielagen onder daken maken ze holen en daarbij klimmen ze vaak in televisie-antennes, die dan afbreken.

— Wanneer gesproken wordt over jacht is het voor velen interessant om vergelijkingen te kunnen maken met andere gebieden. Zo is het ook boeiend om vergelijkingen te maken op een nog veel ruimere schaal, namelijk Europa en Noord-Amerika.

	Europa	Noord-Amerika
Oppervlakte in km ²	10.800.000	20.400.000
Bevolking per km ²	49,3	14,6
Aantal waterwildjagers	3.200.000	3.000.000
Aantal waterwildjagers per km ²	0,30	0,15
Totale populatie eenden (najaar)	25.000.000	100.000.000
Totale populatie ganzen (najaar)	1.300.000	10.000.000
Hoofd-jachtseizoen waterwild	1 aug. — 15 maart	1 sept. — 20 jan.

Zoetermeer, 11 januari 1983

■ F.J. Leeuwenberg, Ministerie van Landbouw en Visserij, Directoraat-Generaal voor Landinrichting, Grond- en Bosbeheer, Directie Faunabeheer, Boerhaavelaan 3, gebouw Meerhorst IIB., postbus 346, 2700 AH Zoetermeer, 079-510 234.

Tijdens het bezoek van de Japanse premier Nakasone aan president Reagan van de Verenigde Staten op 17 en 18 januari 1983 hebben walvisvrienden een ruim 9 meter lange ballon in de vorm van een walvis, langs het Witte Huis op de Pennsylvania Avenue te Washington gedragen. Ze gaven op deze wijze uitdrukking aan hun bezorgdheid over de Japanse bezwaren tegen de recente besluiten om de commerciële vangst van walvissen in 1986 te beëindigen.

Symposium Arctische walvisvangst

Op 23, 24 en 25 februari 1983 organiseert het Arctisch Centrum van de Rijksuniversiteit te Groningen een internationaal symposium 'Arctic Whaling, Past and Prevent'.

Dit symposium behandelt de arctische walvissen en de arctische walvisvangst. Het symposium wordt besloten met een forum.

Meer informatie is verkrijgbaar bij het Arctische Centrum, Rijksuniversiteit Groningen, Oude Boteringestraat 23, 9712 CC Groningen, 050-117611.

Opnieuw een Reuzenhaai gevangen

Op 23 november 1982 bracht een Urker visser, behalve de normale vangst, ook een acht meter lange Reuzenhaai binnen, die in de netten in de Noordzee was gevangen.

Het dier werd geveild en gekocht door een firma uit Zoutkamp. De berichten in dagbladen over het gewicht van de Reuzenhaai variëren van 2000 tot 3000 kg. Op 27 november

was het dier te zien op de vismarkt te Groningen.

Bruinvis in veerhaven van Texel

Op 13 januari 1983 bleek er een Bruinvis in de veerhaven van Texel rond te zwemmen. Men vermoedde dat het dier niet gezond was en aan een longziekte leed. Pogingen om het dier te vangen mislukten.

Twee Grienden aangespoeld

Het krantenbericht in het 'Algemeen Dagblad' van dinsdag 25 januari 1983 maakt melding van het aanspoelen van twee Grienden in Zeeland en Zuid-Holland. Eén van de dieren was een vrouwtje van 4½ meter lengte en is de week daarvoor aangespoeld op het strand van Ouddorp op Goeree-Overflakkee. De twee dode dieren zijn overgebracht naar het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden, waar hun geraamten zullen worden bewaard.